

S. M.

"Zarys dziejów górnictwa na ziemiach polskich", T. I, pod red. J. Pazdura, Katowice 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 506-507

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czesnej, w epoce fizyki jądrowej, całkowicie zaćmić praktycystyczne zdobywanie wiedzy empirycznej.

Już tytuły rozdziałów książki mogą świadczyć, że autorzy powiązali periodyzację z historycznymi układami społecznymi: *Fizyka i technika społecznościami feudalnej, Rozwój techniki w okresie powstawania i krzepnięcia kapitalizmu, Rozwój fizyki w okresie zwycięstwa i ustalenia się kapitalizmu* itp.

Książka jest bogato ilustrowana oraz zaopatrzona w indeks nazwisk i bibliografię.

M. R.

L. D. Bielkind, O. N. Wiesiełowski, I. J. Konfiedieratow, J. A. Szejberg, *Istoria energetycznej techniki*. Gosudarstwennoje Energetičeskoe Izdatielstwo, Moskwa—Leningrad 1960, s. 664.

Książka jest podręcznikiem polecanym dla energetycznych szkół wyższych i wydziałów. Po zwykłym słowie wstępnym wykład rozpoczyna rozdział poświęcony zasadniczym pojęciom historii techniki i — co jest specjalnie godne podkreślenia — podana jest próba definicji wskaźników rozwoju techniki, sił rządzących wzrostem zdobyczy technicznych oraz ich jakościowego i ilościowego znaczenia. Na podstawie analizy wzrostu różnych wskaźników autorzy starają się dać obraz możliwości rozwojowych postępu technicznego, wychodząc zaś z podstawowych definicji ustalają dla energetyki jej periodyzację.

Właściwy wykład historyczny rozpoczyna się od skróconych dziejów energetyki do okresu pierwszej rewolucji przemysłowej. Następne rozdziały rozrastają się w miarę, jak pojawiają się nowe zdobycze naukowe. Po dziejach pierwszych realnych zdobyczy techniki cieplnej w postaci maszyn parowych, omówione są początki elektrotechniki i rozwój silników wodnych, a dalej następuje szerokie rozwinięcie dziejów energetyki przemysłowej jako zagadnienia kompleksowego — zajmuje ono połowę całości książki. Poza tym znalazły się też rozdziały poświęcone radiotechnice i elektronice, a także zagadnieniom elektryfikacji gospodarki przemysłowej w wielkiej skali.

Książka jest bardzo bogato wyposażona w ryciny i rysunki techniczne oraz w indeks nazwisk i zestawienie głównych pozycji bibliograficznych.

M. R.

Zarys dziejów górnictwa na ziemiach polskich. T. I, Praca zespołowa Pracowni Historii Górnictwa i Hutnictwa Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN pod redakcją J. Pazdura. Wydawnictwo Górniczo-Hutnicze, Katowice 1960, s. 210 + ilustr. 67 + mapa 1.

Pierwszy tom zbiorowego opracowania dziejów górnictwa polskiego stanowi początek większego wydawnictwa, mającego ująć syntetycznie historię górnictwa różnego rodzaju surowców mineralnych w Polsce, od najdawniejszych czasów po dzień dzisiejszy. Wydawnictwo zostało podjęte z millennialnej inicjatywy zjazdu Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w 1958 r.

I tom zawiera następujące prace:

Tadeusz Dziekoński, *Starożytne początki* (najwcześniejsze górnictwo krzemienia, kruszców i żelaza do XIII w.);

Jan Pazdur, *Górnictwo w epoce feudalnej* (XIII—XVIII w. — tło społeczno-eko-

nomiczne, technika i wiedza górnicza, rywalizacja elementów kapitalistycznych i feudalnych w górnictwie);

Antonina Keckowa, *Solnictwo* (do XVIII w. — górnictwo solne podkrakowskie, ruskie, śląskie);

Danuta Molenda, *Górnictwo kruszców* (do XVIII w. — rejony eksploatacji, technika górnicza, stosunki produkcji);

Jan Pazdur, *Górnictwo rud żelaza* (do XVIII w. — rozwój techniki górniczej, stosunki produkcji);

Maria Weber-Kozińska, *Górnictwo kamienia* (do XVIII w. — ośrodki kamienniarstwo, technika i organizacja produkcji);

Jan Pazdur, *Górnictwo siarki i innych surowców chemicznych*;

Jan Pazdur, *Uwagi końcowe*.

S. M.

Zygmunt Kolankowski, *Zapomniany prawnik XVI wieku Jan Łączyński i jego „Kompendium sądów króla Jagomości“*. Studium z dziejów polskiej literatury prawniczej. Toruń 1960, s. 135, ilustr.

Towarzystwo Naukowe w Toruniu opublikowało w ramach swych „Roczników” rozprawę o J. Łączyńskim, „...mężu wysokiej nauki, do rady w najtrudniejszych rzeczach gruntownego i w prawie ojczystym doskonale biegłego”, którego prace przez długi okres czasu były zupełnie nieznanne. Jedną z poważniejszych rozpraw z zakresu ziemskiego prawa sądowego XVI wieku *Kompendium sądów Króla Jego Miłości, prawem koronnym na dwie części rozdzielone...* została odnaleziona w rękopisie w cesarskiej bibliotece publicznej w Petersburgu przez Józefa Korzeniowskiego dopiero w początku XX wieku. Choć niedrukowana, cieszyła się ona jednak w swoim czasie dużą popularnością, o czym świadczy znaczna ilość odpisów oraz stopień wykorzystania przez innych autorów.

Praca Z. Kolankowskiego omawia życie, działalność sejmikową i prawniczą Łączyńskiego, jego twórczość naukową i literacką. Dość obszerny rozdział poświęcony jest analizie i dziejom tekstu *Kompendium*. Zestaw źródeł i literatury oraz dopełnienia zamykają całość, do której dodany został również oryginalny tekst omawianej pracy Łączyńskiego z 1594 roku.

cd.

Irena Malinowska, *Mikołaj Zalasowski. Polski prawnik XVII stulecia na tle ówczesnej nauki prawa*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawy i Studia” t. XXI. Kraków 1960, s. 421, tabl.

Mikołaj Zalasowski (1631—1703) profesor Akademii Krakowskiej, organizator i odnowiciel Akademii Lubrańskiego, pozostawił szereg prac z zakresu prawa i historii. W dziejach polskiej myśli prawniczej zyskał on trwałą pozycję dzięki obszernemu, dwutomowemu dziełu pt. *Ius Regni Poloniae* wydanemu w latach 1699—1702; mimo posiadanych usterek wywarło ono duży wpływ na kilka pokoleń profesorów i studentów prawa w XVIII wieku. Dzieło to było również ważnym elementem w rozwoju polskiego piśmiennictwa prawniczego, bowiem „...przybliżyło zachodnią kulturę prawniczą Polakom, polską zaś przedstawiło prawnikom zachodnim”. O nieprzeciętnej erudycji Zalasowskiego świadczy szeroka znajomość literatury obcej